

مجال ظهور عرصه‌های جدید از حیات دینداری

حجت‌الاسلام پارسانیا در همایش ملی «بحران کرونا و چالش‌های فلسفه سیاسی اجتماعی غرب» بیان کرد:

حجت‌الاسلام پارسانیا در همایش ملی «بحران کرونا و چالش‌های فلسفه سیاسی اجتماعی غرب» بیان کرد: بسیاری افراد حساس شدند که کرونا اثرات مخربی روی مناسک دینی می‌گذارد و این نظریه داده شد، اما تجربه یک سال گذشته نشان داد که علی‌رغم اینکه مساجد و مناسک اجتماعی در حیطه سنتی با چالش مواجه شدند، اما مناسک اجتماعی جدیدی به وجود آمد و کرونا عرصه جدیدی از حیات دینداری را بروز داد.

به گزارش اینکنا، همایش ملی «بحران کرونا و چالش‌های فلسفه سیاسی اجتماعی غرب»، سه‌شنبه، ۱۲ اسفندماه، به صورت مجازی و به همت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد. در ادامه متن سخنان حجت‌الاسلام والمسلمین حمید پارسانیا، استاد دانشگاه تهران و عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی را می‌خوانید؛

هنگامی که کرونا فراگیر شد، با دو تجربه روبه‌رو بودیم؛ یکی از اینها آن است که غرب مطرح می‌کند و یکی آنچه در چین وجود دارد و گفتند این دو تجربه ممکن است پیامدهای سیاسی نیز داشته باشد. لذا مدل غربی و چینی را دیده ایم و نحوه مواجهه دو نظام سیاسی را مشاهده کردیم. یکی لیبرال دموکراسی غربی است که در کانون آن آمریکا است و یکی نیز برای چین است که میراث بخشی از نظام شرق است که با یک مدیریت سامان یافته، با این بیماری برخورد کرد.

به نظر می‌رسد که تجربه ایران به عنوان یک مدل سوم، قابل تأمل است و بنده این تجربه را در چند محور می‌توانیم تقسیم‌کنم و می‌خواهم از موضع مواجهه با دین و دینداری مسئله را طرح کنم. انقلاب اسلامی، نماینده حیات فرهنگی جهان اسلام مطرح شده و این پدیده با انقلاب اسلامی ایران و با دین و دینداری ما مربوط است. اما در روزهای ابتدایی شیوع کرونا، برخی از دوستان مقالاتی را نوشتند و احساس خطر می‌کردند از اینکه کرونا به گونه‌ای دینداری و مناسک دینی را که هویت اجتماعی دارد، در معرض آسیب قرار دهد، چون این مناسک را نمی‌توان برگزار کرد و بدین ترتیب هویت اجتماعی آسیب می‌بیند.

نشستی در حوزه علمیه برگزار شد و نسبت به این مسئله احساس خطر کردند و مقاله هم نوشتند و خیلی‌ها حساس شدند که چه اثری می‌گذارد. این نظریه داده شد، اما تجربه یک سال گذشته نشان داد که علی‌رغم اینکه مساجد و مناسک اجتماعی در حیطه سنتی با چالش مواجه شدند، اما مناسک اجتماعی جدیدی به وجود آمد و کرونا عرصه جدیدی از حیات دینداری را بروز داد. چنانکه چند دهه پس از جبهه نیز از برکات نهادهای آن زمان بهره بردیم، کرونا نیز توانست عرصه‌های جدید و نوعی مواسات اجتماعی جدید مانند حوادث اجتماعی دیگری نظیر سیل و ... به وجود آورد که فرصت جدیدی بود و حرکت‌های اجتماعی با هویت دینی را به وجود آورد.

ما در این یکسال، چند مقطع داشتیم؛ تجربه اول همین تجربه‌ای است که شور مردم و فعالیت مردم را در حالتی که یک بهت زدگی اجتماعی گرفته بود، به حرکت‌هایی سوق داد، هرچند که نسبت به مناسک احساس خطر می‌شد. از طرفی هم نتوانستیم اقبال مردم که می‌توانست در چارچوب مناسک دینی معنادار شود را هدایت کنیم. مراکز محله‌ای که کانون فرماندهی کرونا باشند، می‌توانست از شور مردم استفاده کند، اما ستادی که برای این مسئله شکل گرفت، برنامه‌ای برای این بخش نداشت تا اینکه به محرم رسیدیم. پیش‌بینی می‌شد آسیب‌ها جدی شود و در تحقیقی که انجام شد، هیئات سه‌دسته شدند؛ بخشی از آنها که جنبه‌های نواندیشانه داشتند، در مواجهه با کرونا، تعطیل شدند و در تعدادی از شهرها این اتفاق افتاد و برخی گفتند تعطیل می‌کنند و هزینه این مناسک را به خدمات بهداشتی اختصاص می‌دهند.

بخش دیگری از اینها در یک فضای سنتی، نوعاً با دستورالعمل‌ها مخالفت کردند و اهل رعایت نبودند و می‌گفتند کرونا داخل مجالس عزاداری نمی‌شود، اما بخش دیگری که بخش اعظم بود، کسانی بودند که با نوعی رعایت به سوی نوآوری‌هایی رفتند و شکل‌های جالبی را ایجاد کردند. اگر تا قبل از آن مردم به سراغ خطیب و مردم می‌رفتند، این معادله جابه‌جا شد و فضاهای آزاد شکل گرفت و شکل‌های جدید به وجود آمد و هیئت‌هایی که با ابداع وارد شدند، مورد استقبال قرار گرفتند و در حاشیه این هیئات، خدمات عمومی و اجتماعی از این سنخ نیز فعال شدند. خدماتی که از ناحیه این هیئات جمع می‌شد نیز به مراتب بیشتر از آن کمک‌هایی بود که در هیئت‌های نوع اول انجام می‌شد.

در شهرهای مختلف این اتفاق افتاد، اما در مقطع سوم که پس از عاشورا بود، این حرکتی که خلاقیت مردم و مذهب را داشت، به

خدمت گرفته نشد و مدیریت نشد که در اتفاق های اجتماعی سامان دهی شود و در این مقطع، شاهد بیک بزرگی هستیم که پیش آمد و این مسئله موجب بازگشتی به سوی وارد کردن فرهنگ دینی رفتند و طرح شهید سلیمانی را به وجود آوردند و مشارکت، مجدداً سامان پیدا کرد. این چند مقطع و مدل و سطوح همکاری است که بین فرهنگ دینی و سامان دهی ها به این مسئله شکل گرفت. علاوه بر این، حضور بسیج نیز مجدداً به وجود آمد و ارتباط بسیج با مساجد را برای مقابله با کرونا فعال کرد و فعالیتی که بسیج داشت، حتی در محرم نیز موثر بود. اینها سرویس دادن به هیئات را در فعالیت های خود قرار دادند.